

DIALÓGUS

A Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának alumni kiadványa

2019

eti konferenci-
itolsó bakonyi
ödást.

ül tudományos
gtörténeti Tan-
cana (új versek
tétét mutatták be
Megyei és Városi

ül tudományos
rténeti Tanszék)
nos concerning
56) címmel tar-
das Abendland
ológiai konfe-

ni docens (Eu-
k) Újvidéken a
and Hungarian
ropean Union
eropen elneve-
legal Status of
between 1941
lödást.

A karunkról szóló hírek egyre színesebbek, így a hazai és külföldi vonatkozású konferencia-szereplések mellett rovatunkban adtunk helyet egy fontos kutatási program beszámolójának is.

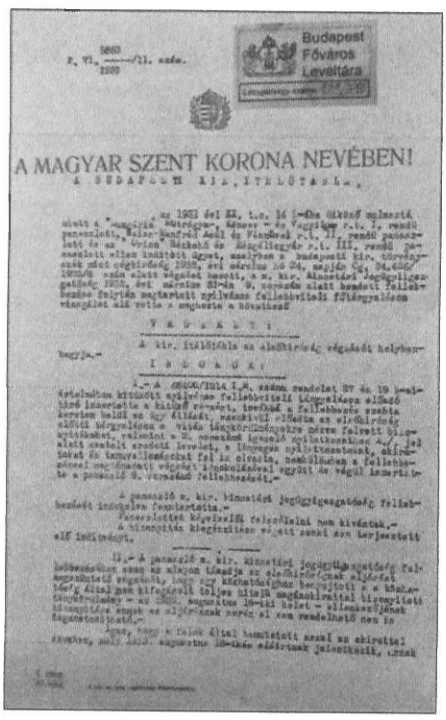
A kartellfelügyelet kutatása

„A gazdasági válságból való kibontakozás jelei mutatkoznak világszerte. A termelés és ezzel a fogyasztás is emelkedik s minden remény megvan arra, hogy a gazdasági helyzet javulása folytatódni fog.” *Halla Aurél* szavai mentén elindulva világossá válik a kutató előtt, hogy a gazdasági szervezkedés olyan változáson ment keresztül a 20. század első felében, amelynek eredményeként bevezetésre kerültek a kartellfelügyeleti szervek. A két világháború közötti időszak gazdasági és politikai rendszere alapvető hatást gyakorolt a társadalomra, amelyre a jog meglévő, de még nem kodifikált jogintézmények szabályozásával válaszolt. A kartelljogi kutatás jelenlegi fázisában a kartellfelügyeleti szervek (a Kartellbíróság, a Kartellbizottság, a rendes bíróságok, a választott bíróságok) működésének bemutatása a cél.¹

A szerződési és az egyesülési szabadság garantálása, a szabadverseny kialakulása eredményezte azt, hogy a gazdasági élet szereplői a termelés optimalizálása végett, továbbá az árak és a hozzá kapcsolódó haszon növelése érdekében minden lehetséges jogi eszközzel arra törekedtek, hogy kihasználják a gazdasági helyzetet és olyan társaságokat hozzanak létre, amelyek elsődleges célja a verseny korlátozása. A 20. századi kartellmozgalom lényege a szabad verseny önellentmondásában keresendő,

hiszen a szabad verseny eredményeként jelentek meg a tisztességes versenyt korlátozó intézkedések, amelyek ellen csak a versenyszabadság garantálásával lehetett harcolni a fogyasztók érdekében, ami nem jelentett mást mint a közjó, a közgazdaság és a jóerkölcs alapvető érvényesítését. Ezért tartottam fontosnak, hogy a kartelljog hazai kialakulásának fejlődéstörténetét, kodifikációját és a gyakorlatot a deduktív módszer segítségével megismerjük, az általános szabályok dogmatikai fejtegetését követően a joggyakorlat bemutatása teszi teljessé a kartellmozgalom, különösen a kartell alakí jog, azaz a kartellfelügyeleti szervek szabályozásának és működésének ismertetését.

1 A kutatást a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj (BO/00198/18/9) keretében folytatom, amelynek disszeminálását az ÚNKP (az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-4 - Bolyai+ kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programja) támogatta.

A levéltári források elemzése jelenti egy jogtörténeti kutatás igazi mélységét, ami alapján olyan kutatási eredmények bemutatása a cél, amelynek következtében az olvasó előtt kitárulkozik a kartellek szabályozásának ellentmondásos világa a 20. században. A jogtudományi reflexió és a bírói gyakorlat együttes vizsgálata adhat átfogó képet a kartell-felügyelet, a bíróságok és a kormányzati szervek tényleges működéséről. A cél tehát nem lehet más, mint, amelyet *bárány Korányi Frigyes* is megfogalmazott a Magyar Jogászegylet Gazdasági Intézetének 1929. május 8-án tartott ülésén, amelynek témája a kartelljog kodifikációja volt. „Ebben a háború utáni zűrzavarban higgadt elmével, teljes tisztánlátással szétbontani az okoknak s okozatoknak szövevényeit; felismerni a gazdasági élet egyes funkcióinak vagy egyes üzleti kombinációinak valóságos kihatásait, a szabályozás szükségességét s helyes mértékét, a törvényhozói vagy kormányzati belenyúlás valódi előnyeit vagy veszélyeit: csak a gyakorlati élet legkiválóbb ismerőinek s aktív tényezőinek hozzászólásával lehet.” Az 1931:XX. tc. (Kartell törvény) valósította meg a kartelljog, alapvetően a kartellközjog szabályozását Magyarországon az európai kodifikációs folyamatok részeként, amelyben az állami intervenció törekvések játszották az elsődleges szerepet. Azonban a kartellmagánjog egységes szabályozása elmaradt, amelynek hiányában a magánjog, különösen a kereskedelmi jog általános szabályai szolgáltak zsinórmértékül a jogalkalmazó számára.²

2 A Gazdasági Versenyhivatal az intézmény fennállásának 25. és a kartell törvény 85. évfordulója alkalmából kiírt pályázatára a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara és a Pázmány Péter Katolikus

A magyar kartelljog érvényesülését a bírói gyakorlat alapján lehet leginkább bemutatni. A fennmaradt peres iratok alapvetően csak az első- és a másodfokú bíróságok ítéleteit tartalmazzák, kevés az olyan levéltári forrás, amelyben megtalálható a teljes peranyag. Ennek következtében az ítéletek rendelkező és indokolási részében található információk nyújthatnak segítséget az anyagi, de különösen az eljárásjogi szabályok gyakorlati vizsgálatához. A konkrét ügyek által az olvasó bepillantást nyerhet a bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt indított eljárásba, a cégek mindennapi életébe a kartell törvény hatálybalépését követően. A levéltári kutatásokat nehezítette, hogy a kartellügyek nem kerültek a peres anyagok mutatóiban feltűntetésre, hanem a kutatóknak kell azokat megkeresni.

A következő levéltári források feldolgozására került sor a kutatásom során. A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában a Földművelésügyi Minisztériumi Levéltár, Általános iratok (K-184.) található meg a Kartellbizottság töredékes jegyzőkönyvei. A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Gazdasági Levéltári Főosztály (256-V.) anyagai között a választott bírósági ítéletek, kamarai ügyek kartelljogi vonatkozásai kutathatók. A kutatás alapvető forrásbázisát mégis a Budapest Főváros Levéltárában megtalálható: a jogszolgáltatás területi szervei (1841–1973) (VII. 1. d.) című forrásgyűjtemény képezte. A vidéki levéltárak közül a Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltárában (A jogszolgáltatás területi

Egyetem Jog- és Államtudományi Kara által benyújtott és támogatott kutatás keretében indult el a kartelljog hazai történetének vizsgálata 2015-ben, majd pedig folytatódott 2016-ban.

szervei, Bíróság helyi Törvény iratok: VII. 2. véltárában (a F iratai, peres irakád-Csanád Meggedi Kir. Ítéltő végeztem kutat

A kartelljog szeti jog szorc állam kartell ami magában lási eljárást is. rendbírsággal a a kartellmegáll bemutatását el sának okát ne az adatközlési l sítette, vagy az sát akadályozta Az első két vényszéknek ke

Doctor Honoris Causa
Prof. Dr. Ursula
Egyetem Szenát Egyetem Napjai Hellmann professz mináriumokat t ből, büntető el adójogból, valar zeteközi büntető könyv szerzője, vekhez ír magyar kommentárokba munkája mellett nyekkel és adóü kapcsolatos bün vesz jogi szakért A Potsdami Egy

érvényesülését a lehet leginkább adt peres iratok - és a másodfokú almozgások, kevés s, amelyben meg- rag. Ennek követ- kelmező és indot- ató információk az anyagi, de kü- zabályok gyakor- nkrét ügyek által nyerhet a beje- nulasztása miatt gek mindennapi r hatálybalépését utatásokat nehe- gyek nem kerül- utatóiban feltün- ónak kell azokat

források feldol- utatásom során. evéltár Országos úvelésügyi Mi- Általános iratok ; a Kartellbizott- nyvei. A Magyar zágos Levéltára, losztály (256-V.) tott bírósági íté- artelljogi vonat- kutatás alapvető udapest Főváros ató: a jogszolgál- 841–1973) (VII. ijtemény képez- közül a Magyar -Kiskun Megyei lgaltatás területi

dományi Kara által : kutatás keretében nazai történetének pedig folytatódott

szervei, Bíróságok és ügyészségek, A Ka- locsai Törvényszék iratai, Cégbírószági iratok: VII. 2. c), a Baranya Megyei Le- véltárában (a Pécsi Királyi Törvényszék iratai, peres iratok: VII. 2. b) és a Csong- rád-Csanád Megyei Levéltárában (a Sze- gedi Kir. Ítéltábla iratai 1942/VII. 1.) végeztem kutatásokat.

A kartelljogon belül a kartellrendé- szeti jog szoros összefüggésben állt az állam kartellfelügyeleti hatalmával, ami magában foglalta a rendbírságo- lási eljárást is. A kartelltvény szerint rendbírsággal azt lehetett büntetni, aki a kartellmegállapodást, vagy határozat bemutatását elmulasztotta és mulasztá- sának okát nem igazolta, továbbá, aki az adatközlési kötelezettségét nem telje- sítette, vagy az intézkedés foganatosítá- sát akadályozta.

Az első két esetben az illetékes tör- vényszéknek kellett eljárnia. Az volt az

illetékes törvényszék, amelyiknél a rész- vénytársaságot vagy a szövetkezetet, ille- tőleg a biztosító vállalatot bejegyezték. Ha pedig több törvényszéknél volt beje- gyezve, akkor az volt az illetékes bíróság, amelyik a fő telephelynek vagy külföldi cég belföldi képviselőjének cégbírószága volt. Ha az eljárás megindításakor a cég már nem szerepelt a cégjegyzékben, ak- kor az a törvényszék volt illetékes, ahol a céget utoljára bejegyezték. A Kincstári Jogügyigazgatónak a miniszter indítvá- nya alapján benyújtott kérelme követ- keztében indult meg az eljárás. Kivételes esetben a Kúrián belül felállított külön- bíróság, a Kartellbíróság is eljárhatott, ha ismételten eredménytelenül történt a bírság kiszabása, vagy ha a kereskedés és az iparüzés gyakorlásának végleges eltil- tása miatt indítottak eljárást.

*Dr. Varga Norbert
egyetemi docens*

Kitüntetések

Doctor Honoris Causa

Prof. Dr. Uwe Hellmann, a Potsdami Egyetem Szenátusának elnöke kapta az Egyetem Napján, 2019. november 9-én. Hellmann professzor előadásokat és sze- mináriumokat tart a német büntetőjog- ból, büntető eljárásjogból, társasági és adójogból, valamint az európai és nem- zetközi büntetőjogból. Számos cikk és könyv szerzője, valamint törvényköny- vekhez ír magyarázatokat a legelismertebb kommentárookban. Kutatói és oktatói munkája mellett gazdasági bűncselekmé- nyekkel és adóügyi bűncselekményekkel kapcsolatos büntetőeljárásokban is részt vesz jogi szakértőként vagy ügyvédként. A Potsdami Egyetem Jogi Karának volt

dékanjaként fontos szerepet töltött be a Szegei Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán a Német Jogi Iskola megalakításában. 2008 óta rendszeresen tart *pro bono* előadásokat a közös pots- dami/szegei LL.M. képzésben, amely az országban egyedülálló módon közös diplomát ad a végzetetteknek. A kitüntetett karunkon tartott előadása 'Élet a Karon' rovatunkban olvasható.

Deák Ferenc-díj

Dr. Szabó Imre egyetemi tanár (Civilisztikai Tudományok Intézete) ve- hette át 2019 májusában Dr. Trócsányi László igazságügyi minisztertől.